

Comentariul operei O scrisoare pierduta de I.L. Caragiale - partea a saptea

Mai pregnante decat ideile sunt stilurile celor doi oratori. Discursul lui Farfuridi are sobrietate de barou, cu paranteze ample, dar se degradeaza curand, sub presiunea emotiilor, in balba si incoerenta. Catavencu este in schimb histrionic, demonstrativ patetic, joaca emotia patriotica si respira in timpul intreruperilor auditoriului nerabdator. Farfuridi se vrea doct, superior, degusta ideile generale, defineste plebiscitul si isi alcatuieste istoricul.

Catavencu este practic, fixeaza obiective imediate, intra in dialog cu sala si sanctioneaza nostalgiiile teoretice ale dascalilor, sensibilizati pentru o clipa de pledoaria rivalului sau: "Voi dascalii sunteti buni, dar aveti un cusur mare: cum va vorbeste cineva de istorie, s-a ispravit, are dreptate". Pentru el, adevarul este mult mai simplu: istoria nu se justifica prin informatie ("Ca Romania de la Traian.../.../ Ca adica strabunul nostru..."), ci prin singurul ei mesaj: "Mai intai si-ntai, istoria ne invata anume ca un popor care nu merge inainte sta pe loc, ba chiar da inapoi, ca legea progresului este asa, ca cu cat mergi mai iute, cu atat ajungi mai departe". Farfuridi, mai vechi, are oarecare perspectiva istorica, de unde o vaga intuitie a dialecticii traditie-inovatie in context european, si nu poate accepta ideea unui "progres fara conservatiune, cand vedem bine ca Europa...", Catavencu este un individualist pragmatic, fara alta filosofie decat prioritatea intereselor proprii: "Stimabile, nu stiu pentru ce d-ta ma prigonesti de la o vreme/.../ d-ta o sa-ti pui candidatura, o stim: eu ti-o declar ca mi-o pui pe a mea... lupta electorala! si stim ca lupta electorala este viata popoarelor...

De ce te revolti contra adevarului? in contra dreptului?...Oneste bibere, onorabile!...". Principiul de drept "honeste vivere, nemine laedere, suum cuique tribuere" ("sa traiesti cinstit, sa nu pagubesti pe nimeni, sa dai fiecaruia ce e al sau") nu include neaparat pentru Catavencu onestitatea, ci prezervarea bunurilor si scopurilor personale, indiferent de norme, criterii, obligatii: "fiecare cu al sau, fiecare cu treburile sale". Pe acelasi plan se situeaza nationalismul, cu izbucniri antisemite (Catavencu face parte din categoria "rrromanilor") si autonomia locala pentru ca ambele implica forme ale individualismului, un fel de egoism de grup.

Ideea nationala nu este mesianica ci utilitarista "Romania sa fie bine si tot romanul sa prospere", pentru ca pe "rrromanii" lui Caragiale nu-i unesc idealurile, ci dorinta de a parveni. De aceea, intre "sa-si vaza Europa de treburile ei! Noi ne amestecam in treburile ei?

Nu... N-are prin urmare dreptul sa se amestece in treburile noastre" si "nu recunosc, nu voi sa recunosc epitropia bucurestenilor, capitalistilor, asupra noastra" nu este nici o diferenta atata vreme cat amandoua vizeaza descentralizarea si initiativa locala. Catavencu are obsesia de a nu depinde de un centru, de a fixa el regulile jocului pentru a-si asigura, sarind peste etape, o ascensiune rapida. intre avocati, este prea tanar si ii lipseste prestigiul, ceea ce face sa fie mereu intrecut de "stimabili" ori "venerabili".